Folksams pensionsrapport 2026

Maxar ett långt arbetsliv pensionen?



Folksam

Innehåll

Sammanfattning 3

Inledning 4

Endast hälften jobbade i minst 40 år 6

Stora inkomstskillnader mellan grupperna 10

Långt arbetsliv maxade pensionen och dämpade raset 12

Kraftigt ras i allmän pension 15

Tjänstepensionen är räddningen – har nästintill fördubblats 18

Pensionsgapet har både vidgats och slutits 22

Långt arbetsliv minskar behovet av grundskydd 24

Jobbonärerna ökar mest bland pensionärer med kortare arbetsliv 26

Sammanfattande reflektioner 27

Bilaga: Så har vi gjort för att besvara frågan om ett långt arbetsliv ger högre pension 29

Sammanfattning

- Svaret på rapportens titel är entydigt. Ja, ett långt arbetsliv maxar pensionen, men är ingen garanti för att nå de 60 procent av slutlönen i allmän pension, som utlovades i 1994 års pensionsöverenskommelse. Att arbeta i minst 40 år ger både en högre pension som andel av slutlönen och mer i ersättning per månad jämfört med ett kortare arbetsliv.

- För medelinkomsttagare som arbetade i mindre än 40 år rasade den totala pensionen från 81 till 58 procent av slutlönen när årskull 1937 jämförs med årskull 1957. Raset var lindrigare för pensionärer i samma inkomstgrupp som arbetade i minst 40 år, från 86 till 68 procent av slutlönen

- Pensionsraset beror huvudsakligen på att den allmänna pensionens kompensationsgrad har minskat kraftigt. För medelinkomsttagare som hade arbetat i minst 40 år försvann en tredjedel av den allmänna pensionen mellan åren 2002 och 2022, från 70 till 47 procent av slutlönen.

- Tjänstepensionssystemet har premierat ett långt arbetsliv. Mellan åren 2002 och 2022 har tjänstepensionernas ersättning per månad mer än fördubblats för medelinkomsttagarna. Utan tjänstepension skulle hälften av pensionärerna födda 1957 hamnat under gränsen för relativ fattigdom.

- Andelen som har arbetat i minst 40 år och tjänat in till allmän pension ligger konstant kring 50 procent, oavsett årskull. Det är huvudsakligen manliga medel- och höginkomsttagare som har arbetat i minst 40 år, där andelen uppgick till mellan 75 och 82 procent i den yngsta årskullen födda 1957. En tydlig trend går att spåra. Nämligen att färre män, medan fler kvinnor och låginkomsttagare har arbetat i minst 40 år i takt med att yngre generationer pensionerar sig.

- Efter införandet av riktåldern 2019 tenderar politiker, myndigheter och andra aktörer inom pensionsområdet allt oftare betona vikten av att jobba längre upp i åldern i stället för att jobba länge. Om det beror på en ökad insikt om att ett uppskjutet pensionsuttag kan maxa den allmänna pensionen minst lika bra som ett långt arbetsliv, ska vara osagt, men det rimmar illa med livsinkomstprincipen som är en av grundpelarna för det allmänna pensionssystemet.

Inledning

Vad krävs för att jag ska maxa pensionen? På den frågan brukar Pensionsmyndigheten och sparrådgivare ge ett nästintill reflexartat svar i stil med; ”Ja, du måste vara inställd på att jobba länge, minst 40 år, helst fler.” Budskapet är inte nytt, utan har i praktiken trummats ut alltsedan riksdagen ställde sig bakom 1994-års pensionsöverenskommelse där följande löfte och villkor fastslogs:

”Till ålderspensionssystemet skall tas ut avgift om 18,5 procent av pensionsgrundande inkomster m.m. Pensionsrätt kommer alltså att intjänas varje år med ett belopp som motsvarar denna avgift. Med denna avgiftsnivå kommer en person med drygt 40 intjänandeår att med dagens medellivslängd få runt 60 procent av medelinkomsten i årlig pension.” (SOU 1994:20, s. 207)

För att löftet om 60 procent av slutlönen i allmän pension ska infrias krävs alltså att individen levererar en arbetsinsats på minst 40 år. Härigenom uppfylls också innebörden av livsinkomstprincipen, som utgör en av det allmänna pensionssystemets grundpelare. Vad som däremot sällan uppmärksammas är att löftet också är villkorat till vad som kommer till uttryck i citatets fjärde mening, nämligen att beräkningen gjordes utifrån ”dagens medellivslängd”. Det här betyder att de pensionsavgifter man har tjänat in under 40 år ska delas med den förväntade återstående livslängden från att man har fyllt 65 år, som vid den här tiden var 15,3 år för män och 19,4 år för kvinnor. Systemet skulle emellertid använda den genomsnittliga medellivslängden för både kvinnor och män som beräknades till knappt 16 år.[1] Hade man exempelvis tjänat ihop 2,3 miljoner kronor på sitt pensionskonto så skulle det delas med 16 vilket gav en årlig pension på cirka 143 800 kr, eller 12 000 kronor per månad. Pensionens koppling till medellivslängden var och är fortfarande helt central för 1994-års pensionsöverenskommelse. Härigenom ville man åstadkomma ett statsfinansiellt hållbart pensionssystem där pensionsavgiften inte skulle behöva höjas på grund av stigande livslängd och en fast pensionsålder. I stället skulle kostnaden hållas konstant genom att pensionsåldern slopades och att pensionerna skulle sänkas om inte kommande generationer senarelade sin pensionering med hänsyn till sin livslängd. När det nya allmänna pensionssystemet väl sjösattes 1999 fanns en uttalad förväntan hos politiker och myndigheter att informationsinsatser och det årliga orange kuvertet skulle ändra den breda allmänhetens pensionsbeteende för att succesivt anpassas till systemets villkor.

Ett kvartsekel senare kan vi konstatera att den faktiska pensionsåldern alltjämt pendlar kring 65 år i de årskullar som ingår i denna rapport. Samtidigt har den förväntade återstående livslängden ökat med nästan fem år för män och två år för kvinnor, vilket har inneburit att den allmänna pensionen för svenskarna har fallit som en sten. Från i genomsnitt 61 till 43 procent av slutlönen och därmed långt ifrån givna löften. Regering och riksdag har reagerat, men har hittills endast valt att höja den tidigaste uttagsåldern och koppla den till den så kallade riktåldern för att tvinga fram en senareläggning av pensionsuttagen och härigenom upprätthålla pensionsnivåerna.

Men hur blev pensionen för de som hörsammade budskapet om att arbeta i minst 40 år? Hur många av dagens pensionärer lyckades få ihop alla dessa år? Fick de en hög pension, både i kronor och som andel av deras tidigare arbetsinkomst, även jämfört med de som arbetade

[1] Den tekniska termen för medellivslängd vid beräkning av den allmänna pensionen är idag delningstal.

färre år? Blev deras arbetsprestation belönad av systemet? Dessa frågor ska denna rapport, som är skriven av Folksams pensionsexpert Håkan Svärdman, ge svar på.

Endast hälften jobbade i minst 40 år

Alltsedan dagens pensionssystem sjösattes har budskapet varit att en bra pension kan man skaffa sig om man arbetar i minst 40 år. Ett budskap som myndigheter och andra aktörer inom pensionsområdet har betonat i sin information och sina kampanjer i mer än 25 år.

Har budskapet gått fram? För att kunna besvara den frågan måste vi kunna mäta den faktiska livsarbetstiden mellan olika årskullar sedan dagens pensionssystem infördes. Det är dock glest med studier på detta område, men Pensionsmyndigheten rapporterar årligen ett mått som de kallar ”år med pensionsrätt”. Det är ett mått som visar genomsnittligt antal år med pensionsrätt som nyblivna pensionärer har uppnått under sitt yrkesliv fram till dess de har påbörjat uttag av inkomstpension. För att tjäna in pensionsrätt för ett år måste en person deklarera en årsinkomst som överskrider gränsen för att vara deklarationsskyldig, vilket går vid 42,3 procent av prisbasbeloppet. Det motsvarar i år en inkomst på 25 042 kronor. Det är inte enbart inkomst från arbete och näringsverksamhet som är pensionsgrundande, utan även flertalet socialförsäkringsersättningar. Det är som Pensionsmyndigheten skriver i sin rapportserie, ”det är således nästan svårt att inte intjäna någon krona i pensionsrätt varje år”.[2] Resultatet blir därefter. Av de inrikesfödda som började ta ut sin pension 2024 låg medianvärdet för antalet år med pensionsrätt på 45 år för både kvinnor och män. Motsvarande andel för utrikesfödda låg på 24 år för kvinnor och 22 år för män. Måttet säger därför inget om hur mycket de har arbetat under respektive år eller om de har haft en inkomst under sitt yrkesliv som de har kunnat försörja sig på.

I brist på bättre mått för livsarbetstid har vi valt att utforma egna mått för att kunna pröva påståendet om att ett 40-årigt arbetsliv ger en bra pension. En pension och synnerhet en bra sådan förutsätter att man har haft en regelbunden inkomst av arbete, näringsverksamhet eller socialförsäkringsersättningar som man har kunnat försörja sig på under dessa 40 år. Därför har vi valt att använda två mått som baseras på antalet individer i årskullarna 1937, 1940, 1945, 1950, 1955 och 1957 som är födda i Sverige eller bott i landet i minst 30 år sedan de gick i pension. Det första måttet baseras på antalet individer som har tagit ut hel allmän pension från och med att de fyllde 65 år och arbetat i minst 40 år och för vart och ett av dessa år haft en sammanräknad förvärvsinkomst på minst 3 inkomstbasbelopp eller motsvarande. Det andra måttet utgår från antalet individer i ovanstående årskullar som har tagit ut hel allmän pension från och med de fyllde 65 år men inte har arbetet i minst 40 år. Anledningen till valet av tre inkomstbasbelopp i förvärvsinkomst är att det är en summa som vi bedömer indikerar att individen var etablerad på arbetsmarknaden och hade en inkomst i nivå med de lägsta kollektivavtalade lönerna. I år motsvarar tre inkomstbasbelopp en månadsinkomst på drygt 21 000 kronor före skatt. [3]

När vi använder våra två mått kan vi konstatera att budskapet om ett 40-årigt arbetsliv inte har påverkat det faktiska antalet arbetsår nämnvärt sedan årskull 1950 gick i pension. Om vi undantar årskull 1937 där vi endast har inkomstuppgifter för 33 arbetsår ökade andelen som arbetade i minst 40 år påtagligt mellan årskull 1945 och 1950, från 44 till 54 procent. Därefter noteras en svag nedgång till 52 procent. Däremot har det skett en påtaglig

---

[2] Se rapport: Pensionsåldrar och arbetslivets längd – svar på regeringsuppdrag 2025 | Pensionsmyndigheten

[3] Eftersom SCB endast har inkomsterregister från 1968 så är det minst 36 år för individer födda 1940 och minst 33 år för individer födda 1937. Mer om hur vi har gjort granskningen finns i bilagan.

förändring mellan könen och olika inkomstgrupper när vi jämför årskullarna 1937 och 1957. Medan män arbetar allt färre år, arbetar kvinnor och personer som var låginkomsttagare innan de gick i pension fler år. I årskull 1945 utgjorde männen 74 procent av de som hade jobbat i minst 40 år. En andel som hade minskat till 59 procent i årskull 1957. Skillnaderna minskar följaktligen, men fortfarande återfinns den högsta andelen som arbetat minst 40 år bland män som tidigare var medel- och höginkomsttagare där andelen ligger på mellan 75 och 82 procent.

Värt att notera är att det är framför allt individer som före pensioneringen var medel- och höginkomsttagare som ingår i gruppen som har arbetat i minst 40 år. Av tabell 1 framgår att medel- och höginkomsttagarna utgjorde 72 procent av samtliga i årskull 1957 som tog ut hel allmän pension från och med att de fyllde 65 år, men utgjorde hela 92 procent av de som arbetat i minst 40 år. Andelen låginkomsttagare utgjorde endast 8 procent, förvisso nästan en fördubbling jämfört med årskull 1937. Gruppen som arbetat i mindre än 40 år bestod till hälften av personer som innan pensioneringen var låginkomsttagare.

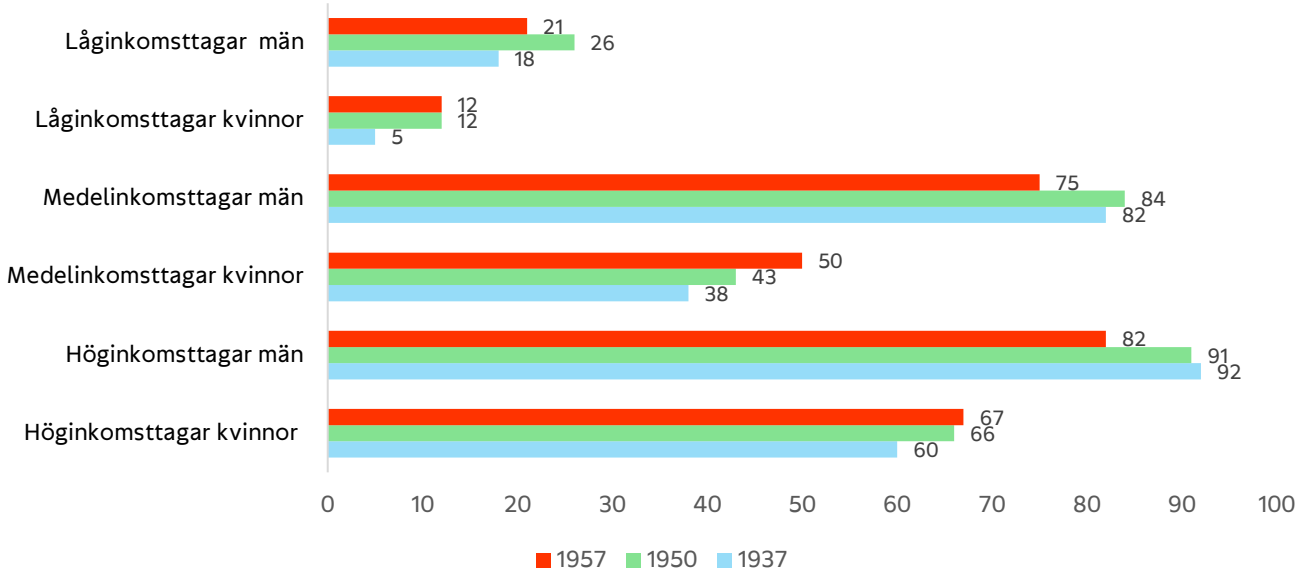
I sammanhanget kan nämnas att åldersgränsen för rätten att ha kvar i sin anställning, den så kallade LAS-åldern höjdes från 65 till 67 år ett par år innan årskull 1937 gick i pension. Ytterligare en höjning från 67 till 68 år gjordes 2020 samt från 68 till 69 år från och med 2023. Åldersgränshöjningen tycks hittills dock inte ha påverkat arbetslivets längd.

Tabell 1: Inkomstgruppernas fördelning i grupperna pensionärer som arbetade i minst 40 år respektive gruppen pensionärer som arbetade i mindre än 40 år i årskullarna 1937, 1945, 1950, 1955 och 1957.

Årskull och inkomstgrupp	Hel allmän pension från och med 65 år	Arbetade i minst 40 år	Arbetade i mindre än 40 år
Årskull 1937*			
Samtliga	100,0 %	50,1 %	49,9 %
Höginkomsttagare	19,4 %	32,4 %	6,3 %
Medelinkomsttagare	52,3 %	62,8 %	41,7 %
Låginkomsttagare	28,3 %	4,8 %	52,0 %
Årskull 1945			
Samtliga	100,0 %	43,8%	56,2%
Höginkomsttagare	21,5%	40,4%	10,7%
Medelinkomsttagare	50,8%	52,5%	45,1%
Låginkomsttagare	27,7%	6,5%	44,2%
Årskull 1950			
Samtliga	100,0 %	53,8%	46,2%
Höginkomsttagare	22,0%	33,6%	8,4%
Medelinkomsttagare	50,7%	57,7%	42,6%
Låginkomsttagare	27,3%	8,7%	49,0%
Årskull 1955			
Samtliga	100,0 %	52,5%	47,5%
Höginkomsttagare	22,1%	33,6%	9,3%
Medelinkomsttagare	48,9%	57,2%	39,8%
Låginkomsttagare	29,0%	9,2%	50,9%
Årskull 1957			
Samtliga	100,0 %	51,7 %	48,3 %
Höginkomsttagare	22,7 %	33,4 %	11,1
Medelinkomsttagare	49,4 %	58,3 %	39,8 %
Låginkomsttagare	28,0 %	8,3 %	49,1 %

*För årskull 1937 finns endast 33 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år samt mindre än 33 år.

Diagram 1: Andel kvinnor och män i respektive inkomstgrupp som arbetat i minst 40 år i årskullarna 1937, 1950 och 1957, procent och medianvärde.



Stora inkomstskillnader mellan grupperna

Inkomst från arbete eller näringsverksamhet har givetvis en central betydelse för ett pensionssystem som baseras på livsinkomstprincipen. Ju högre inkomst man har haft under sin yrkesaktiva period desto högre blir den inkomstbaserade pensionen. Skulle man under denna period sakna eller ha mycket låg inkomst blir det ingen eller en låg pension, vilket kan ge rätt till grundskydd i form av garantipension, bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd.

Vad våra två grupper av pensionärer som arbetat i minst 40 år respektive pensionärer som inte har arbetat i 40 år har haft för inkomster under den yrkesaktiva perioden saknar vi uppgifter om. Däremot har vi kunnat fastställa vad vi kallar för slutlön, det vill säga deras genomsnittliga inkomst från arbete, näringsverksamhet och pensionsgrundande socialförsäkringsförmåner som de hade under femårsperioden innan de gick i pension vid 65 år. Utifrån dessa inkomstuppgifter har vi delat in individerna i inkomstgrupperna låg-; medel- och höginkomsttagare.

Mot bakgrund av att gruppen pensionärer som har arbetat i minst 40 år huvudsakligen bestod av medel- och höginkomsttagare, medan gruppen pensionärer som inte har arbetat i minst 40 år utgjordes till hälften av låginkomsttagare, blir inkomstskillnaderna mellan grupperna betydande. Inom respektive inkomstgrupp blir däremot inkomstskillnaderna väsentligt lägre (se tabellerna 2 och 3). Notera att samtliga inkomstuppgifter utgår från inkomst av arbete eller företagande före skatt.

Tabell 2: Medianslutlön för grupperna pensionärer som arbetat i minst 40 år respektive pensionärer som inte har gjort det. Kronor per månad i 2024 års priser och före skatt.

Slutlön för kvinnor och män	Medianslutlön för årskullarna:		
	1937*	1945	1957
Samtliga som arbetat i minst 40 år	28 523 kr	34 800 kr	42 386 kr
Samtliga män som arbetat i minst 40 år	29 433 kr	35 588 kr	44 025 kr
Samtliga kvinnor som arbetat i minst 40 år	26 200 kr	32 366 kr	40 168 kr
Samtliga som inte har arbetat i 40 år	18 260 kr	23 429 kr	26 688 kr
Samtliga män som inte har arbetat i 40 år	18 892 kr	22 943 kr	25 001 kr
Samtliga kvinnor som inte har arbetat i 40 år	18 139 kr	23 550 kr	27 358 kr

*För årskull 1937 finns endast 33 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år samt mindre än 33 år.

Tabell 3: Medianslutlön i respektive inkomstgrupp födda 1937, 1945 och 1957 som arbetat i minst 40 år eller inte. Kronor per månad i 2024 års priser och före skatt.

Inkomstgrupper	Medianslutlön för årskullarna:		
	1937*	**1945**	**1957**
Låginkomsttagare som arbetat i minst 40 år	17 487 kr	20 131 kr	22 591 kr
Låginkomsttagare som arbetat mindre än 40 år	12 926 kr	15 087 kr	15 833 kr
Skillnad	-4 561 kr	-5044 kr	-6 759 kr
Medelinkomsttagare som arbetat i minst 40 år	2 5 791 kr	31 024 kr	38 395 kr
Medelinkomsttagare som arbetat mindre än 40 år	23 190 kr	28 204 kr	35 325 kr
Skillnad	-2 601 kr	-2 820 kr	-3 070 kr
Höginkomsttagare som arbetat i minst 40 år	40 414 kr	47 870 kr	59 277 kr
Höginkomsttagare som arbetat mindre än 40 år	37 885 kr	46 012 kr	58 128 kr
Skillnad	-2 529 kr	-1 857 kr	-1 148 kr

*För årskull 1937 finns endast 33 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år samt mindre än 33 år.

Långt arbetsliv maxade pensionen och dämpade raset

Som vi visade i förra avsnittet är det stora skillnader i slutlön mellan pensionärer som har respektive inte har arbetat i minst 40 år. En inkomstskillnad som beror på att gruppen med ett kortare arbetsliv till hälften består av personer som var låginkomsttagare innan de gick i pension. Om vi inte skulle ta hänsyn till detta när vi jämför vad de har fått i pension blir resultatet mycket skevt och missvisande på grund av att personer med låga livsinkomster generellt sett får en pension med hög kompensationsnivå beroende på att de i större omfattning har rätt till garantipension och inkomstpensionstillägg. Exempelvis hade samtliga pensionärer i årskull 1957 som inte hade arbetat i 40 år en total pension som motsvarade 68 procent av deras slutlön, medan pensionärer som hade arbetat i minst 40 år fick 66 procent. Därför har vi valt att jämföra pensionsutfallet inom respektive inkomstgrupp, det vill säga mellan de som arbetat i minst 40 år eller inte, som innan pensioneringen var låg-; medel- och höginkomsttagare.

När vi jämför inkomstgrupperna gentemot varandra framträder ett tydligt mönster. Dels faller kompensationsgraden kraftigt bland medel- och höginkomsttagarna, från mellan 86 och 75 procent av slutlönen i den äldsta årskullen, till mellan 68 och 50 procent av slutlönen i den yngsta. Dels att pensionärer med ett långt arbetsliv bakom sig hade en total pension som var högre än vad pensionärer med ett kortare arbetsliv fick. Det gäller både som andel av sin tidigare slutlön och i ersättning per månad och oavsett inkomstgrupp. Skillnaden är störst mellan höginkomsttagarna när det gäller kompensationsgrad och mellan låginkomsttagare när det gäller ersättning per månad. Ett långt arbetsliv har alltså haft en dämpande effekt på pensionsraset, vilket framgår tydligt i grupperna medel- och hög inkomsttagare där skillnaden mellan ett långt arbetsliv och ett kort uppgår till 10 och 13 procentenheter i den yngsta årskullen.

Diagram 2: Total pension för låginkomsttagare som arbetat i minst 40 år respektive inte har gjort det, procent och medianvärdet.

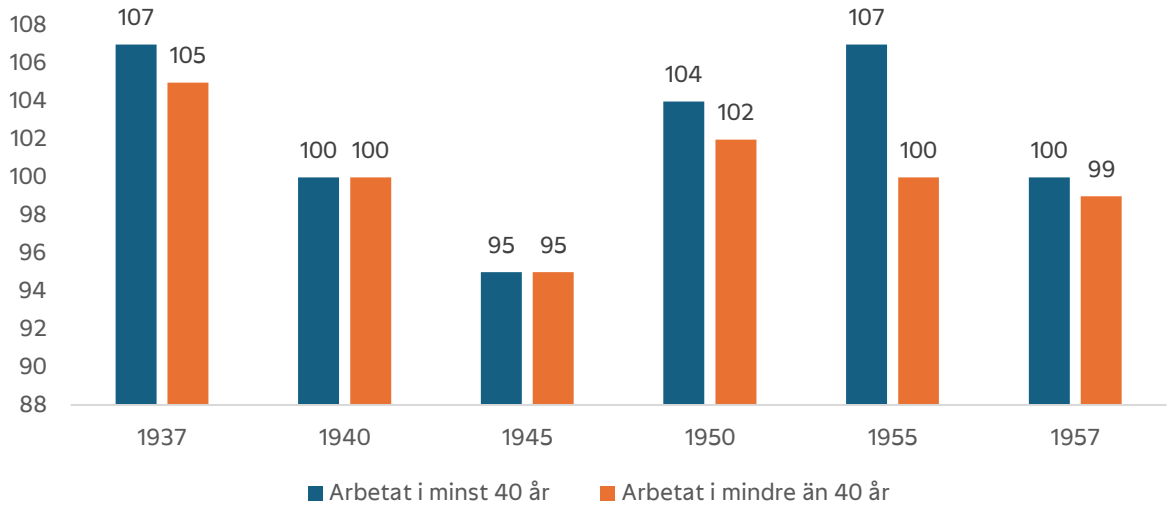


Diagram 3:Total pension för medelinkomsttagare som arbetat i minst 40 år respektive inte har gjort det, procent och medianvärdet.

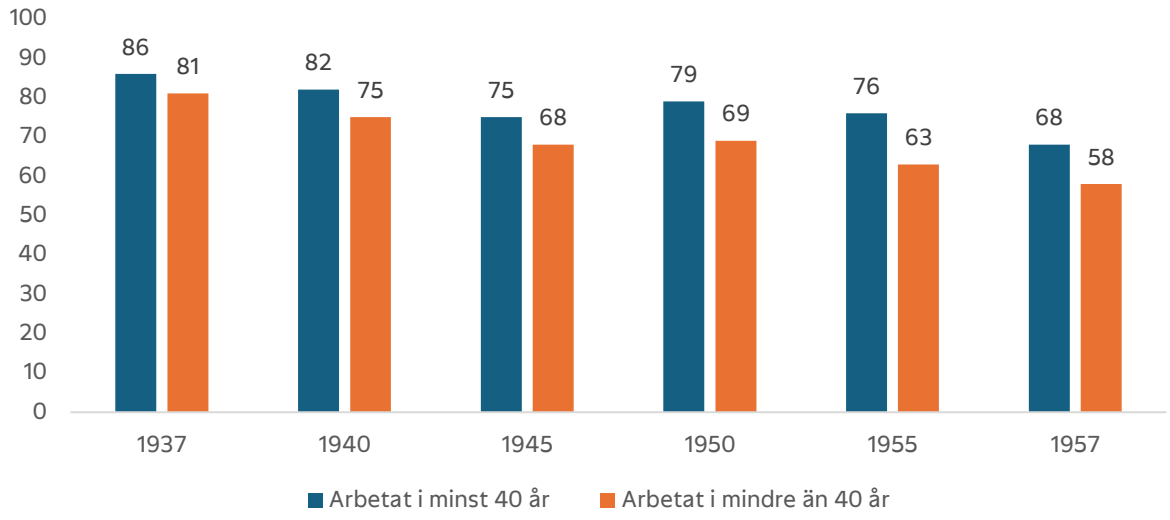
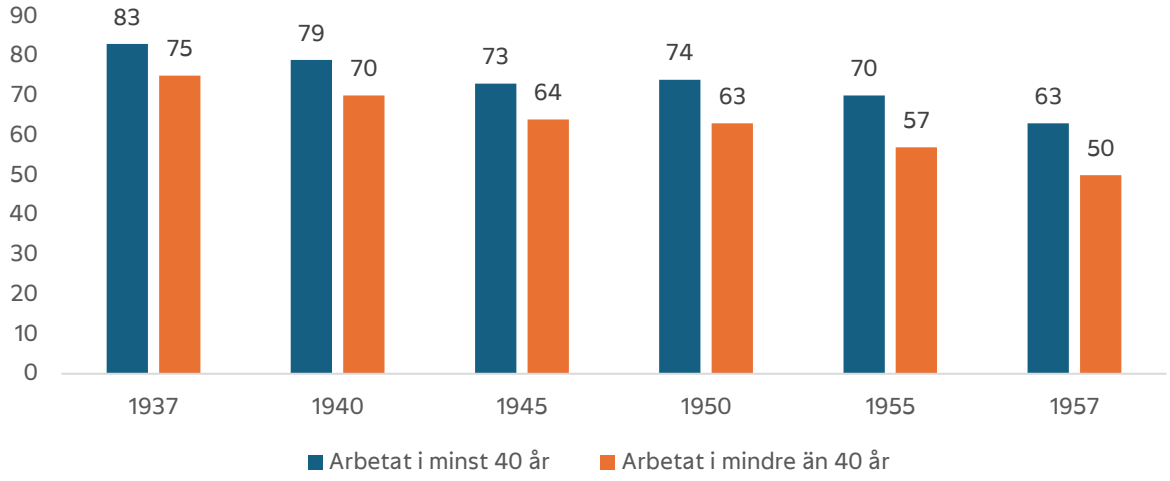


Diagram 4: Total pension för höginkomsttagare som arbetat i minst 40 år respektive inte har gjort det, procent och medianvärdet.



Tabell 4: Total pension per månad för pensionärer som har arbetat i minst 40 år respektive inte har gjort det. Inkomstgruppsindelat och ersättning i 2024 års priser samt medianvärde och före skatt.

Inkomstgrupp	Årskull					
Låginkomsttagare	**1937***	**1940***	**1945**	**1950**	**1955**	**1957**
Arbetat i minst 40 år	18 626 kr	18 744 kr	19 076 kr	21 213 kr	23 864 kr	22 602 kr
Arbetat i mindre än 40 år	13 539 kr	14 132 kr	14 363 kr	15 096 kr	15 496 kr	15 626 kr
Skillnad	5 087 kr	4 612 kr	4 713 kr	6 118 kr	8 368 kr	6 976 kr
Medelinkomsttagare						
Arbetat i minst 40 år	22 257 kr	22 766 kr	23 304 kr	26 740 kr	28 515 kr	26 297 kr
Arbetat i mindre än 40 år	18 677 kr	19 032 kr	19 124 kr	21 169 kr	21 773 kr	20 611 kr
Skillnad	3 580 kr	3 734 kr	4 181 kr	5 571 kr	6 742 kr	5 686 kr
Höginkomsttagare						
Arbetat i minst 40 år	33 408 kr	33 750 kr	34 940 kr	38 838 kr	40 946 kr	37 276 kr
Arbetat i mindre än 40 år	28 296 kr	28 648 kr	29 254 kr	31 010 kr	31 737 kr	29 231 kr
Skillnad	5 112 kr	5 102 kr	5 685 kr	7 828 kr	9 210 kr	8 045 kr

*För årskull 1937 och 1940 finns endast 33 respektive 36 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år för årskull 1937 och minst 36 år för årskull 1940.

Kraftigt ras i allmän pension

Den allmänna pensionen har rasat med mellan 30 och 40 procent för medel- och höginkomsttagarna i årskull 1957 jämfört med samma inkomstgrupper i årskull 1937 (se diagram 6 och 7). För medelinkomsttagare som arbetade i minst 40 år rasade pensionen, från 70 till 47 procent av slutlönen. Medelinkomsttagarna med ett kortare arbetsliv föll djupare, från 63 till 44 procent av slutlönen.

Ett kraftigare pensionsras finner vi hos höginkomsttagarna. Särskilt hos de pensionärer som inte hade arbetat i minst 40 år, där kompensationsnivån minskade med 40 procent, från 52 till 31 procent av slutlönen mellan årskullarna 1937 och 1957. För höginkomsttagare i samma årskullar som har arbetat i minst 40 år sänktes kompensationsnivån från 57 till 36 procent av slutlönen. Bland låginkomsttagare ser vi en motsatt förändring. Där har pensionärer med ett kortare arbetsliv fått en högre kompensationsnivå än de pensionärer som arbetat i minst 40 år. Framför allt i de yngre årskullarna där skillnaden mellan grupperna uppgår till hela elva procentenheter.

Oavsett inkomstgrupp har pensionärer med ett långt arbetsliv en allmän pension i kronor per månad som överstiger vad pensionärer med ett kortare arbetsliv har tjänat ihop. Det kan dock vara värt att notera att skillnaden har minskat bland låg- och medelinkomsttagare, vilket beror på att den allmänna pensionen ökade mest bland pensionärer med ett kortare arbetsliv. En ökning som kan förklaras av höjningen av garantipensionen och införandet av inkomstpensionstillägget. För medelinkomsttagare med ett långt arbetsliv har den allmänna pensionen endast höjts med drygt 100 kronor per månad när vi jämför årskull 1937 med 1957 (i 2024 års priser). Under samma tid hade slutlönen per månad i inkomstgruppen ökat med drygt 12 600 kronor, vilket motsvarar en reallöneökning på nästan 50 procent. Motsvarande reallöneökning återfinner vi hos höginkomsttagare, men där har den allmänna pensionen minskat med mellan 1 500–1 700 kronor per månad när vi jämför årskull 1957 med 1937 (i 2024 års priser).

Hade kompensationsnivån legat kvar på samma nivå som för årskull 1937 skulle en vanlig pensionär i årskull 1957 haft mellan 6 800 och 8 800 kronor mer per månad i allmän pension beroende på om de hade arbetat i 40 år eller inte.

Diagram 5: Allmän pension för låginkomsttagare som arbetat i minst 40 år respektive inte har gjort det, procent och medianvärde.

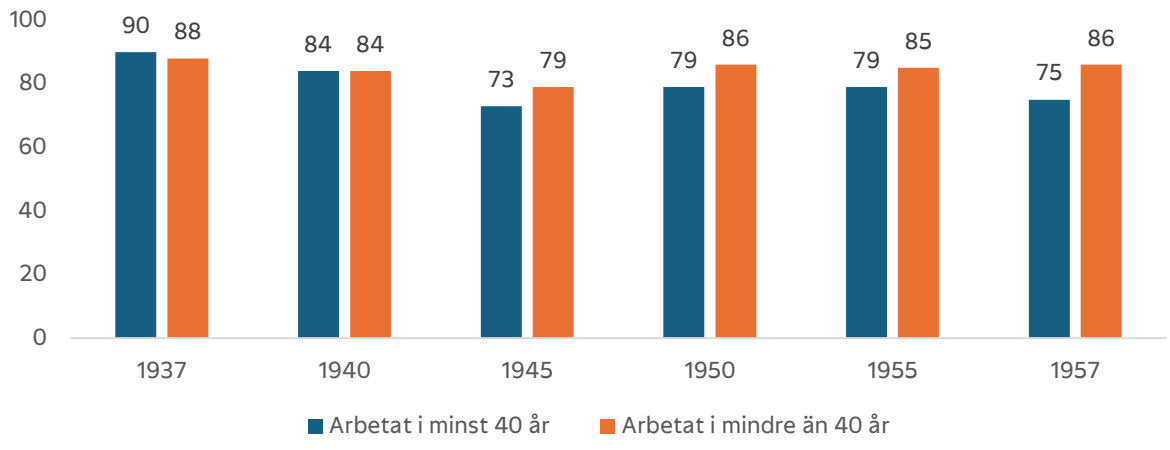


Diagram 6: Allmän pension för medelinkomsttagare som arbetat i minst 40 år repsektive inte har gjort det, procent och medianvärde.

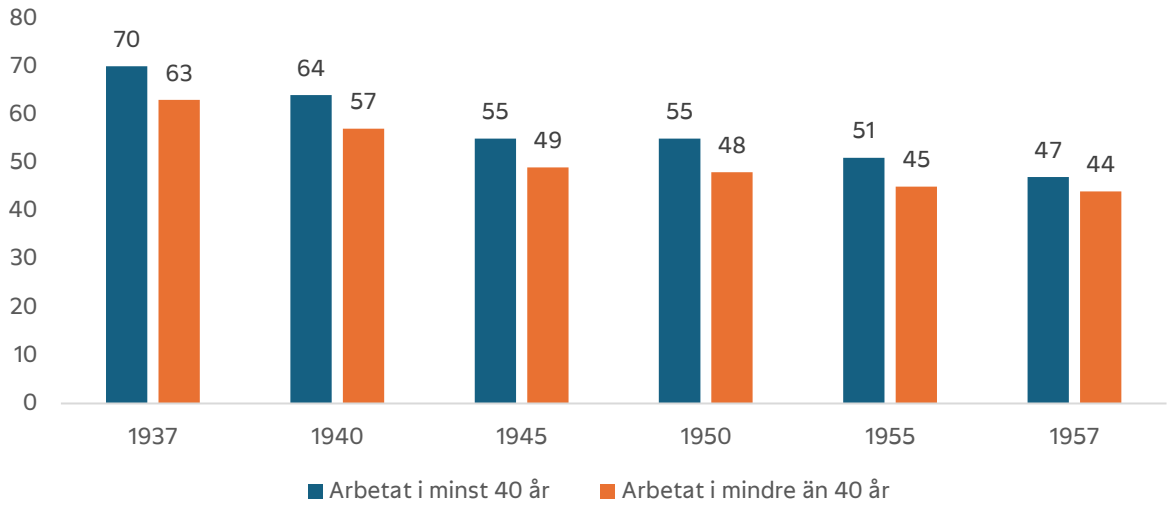
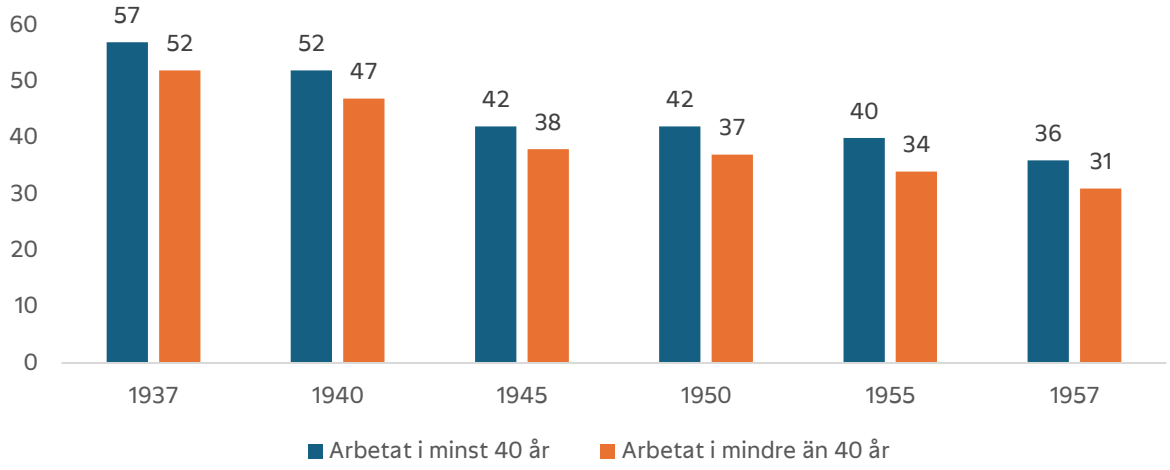


Diagram 7: Allmän pension för höginkomsttagare som arbetat i minst 40 år respektive inte har gjort det, procent och medianvärde.



Tabell 5: Allmän pension i kronor per månad i 2024 års priser hos respektive årskull och inkomstgrupp, medianvärde och före skatt.

Inkomstgrupp	Årskull					
Låginkomsttagare	**1937***	**1940***	**1945**	**1950**	**1955**	**1957**
Arbetat i minst 40 år	15 743 kr	15 598 kr	14 671 kr	16 258 kr	17 505 kr	16 979 kr
Arbetat i mindre än 40 år	11 324 kr	11 849 kr	11 856 kr	12 670 kr	13 220 kr	13 597 kr
Skillnad	4 420 kr	3 749 kr	2 815 kr	3 588 kr	4 285 kr	3 382 kr
Medelinkomsttagare						
Arbetat i minst 40 år	17 972 kr	17 748 kr	16 953 kr	18 558 kr	19 333 kr	18 073 kr
Arbetat i mindre än 40 år	14 628 kr	14 344 kr	13 709 kr	14 724 kr	15 444 kr	15 586 kr
Skillnad	3 344 kr	3 404 kr	3 245 kr	3 834 kr	3 889 kr	2 487 kr
Höginkomsttagare						
Arbetat i minst 40 år	22 869 kr	21 967 kr	20 254 kr	22 301 kr	23 074 kr	21 401 kr
Arbetat i mindre än 40 år	19 758 kr	19 306 kr	17 650 kr	18 456 kr	18 922 kr	18 034 kr
Skillnad	3 111 kr	2 662 kr	2 604 kr	3 845 kr	4 152 kr	3 367 kr

*För årskull 1937 och 1940 finns endast 33 respektive 36 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år för årskull 1937 och minst 36 år för årskull 1940.

Tjänstepensionen är räddningen – har nästintill fördubblats

Till skillnad från den allmänna pensionen som endast höjdes med drygt en hundralapp för medelinkomsttagarna sedan årskull 1937 gick i pension har tjänstepensionen nästintill fördubblats för flertalet inkomstgrupper, utom för låginkomsttagare som har arbetat i mindre än 40 år. Mest har tjänstepensionerna ökat för medelinkomsttagare med ett långt arbetsliv. I årskull 1957 fick denna grupp hela 115 procent högre tjänstepension än vad motsvande grupp i årskull 1937 fick. En ökning som i kronor motsvarar drygt 3 600 kronor mer per månad (i 2024 års priser). Men även den yngsta årskullen höginkomsttagare som inte har arbetat i 40 år fick nästan en dubbelt så hög tjänstepension än den äldsta årskullen som hade arbetat i samma omfattning. Däremot har tjänstepensionen mer än halverats i gruppen låginkomsttagare som inte har arbetat i minst 40 år.

Tjänstepensionens andel av slutlönen har ökat mest för pensionärer med ett långt arbetsliv, framför allt för låg- och medelinkomsttagare. Från 12–14 till 17–20 procent av slutlönen när årskullarna 1937 och 1957 jämförs. Dock kan en minskning på två till tre procentenheter observeras mellan årskull 1955 och 1957 i samtliga grupper. Den kraftiga försämringen av tjänstepensionen för låginkomsttagarna kan troligen kopplas till att färre anställda inom låglönesektorn på arbetsmarknaden täcks av de kollektivavtalade tjänstepensionsavtalen.

Tjänstepensionssystemet premierar ett långt arbetsliv kan vi konstatera. Medel- och höginkomsttagare som arbetade i minst 40 år tjänade ihop en tjänstepension som ligger mellan 46 och 67 procent högre än vad pensionärerna inom samma inkomstgrupp fick som hade ett kortare arbetsliv. Bland låginkomsttagare var skillnaden oerhört stor. Hela fyra gånger högre tjänstepension fick de med ett långt arbetsliv jämfört med de som hade ett kortare.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att tjänstepensionssystemet har räddat pensionärernas ekonomi när den allmänna pensionen har rasat. I exempelvis årskull 1957 skulle endast pensionärer som hade arbetat i minst 40 år få en pension över gränsen för relativ fattigdom om de saknade tjänstepension.[4] En grupp som utgjorde 52 procent av hela årskullen.

[4] Gränsen för låg ekonomisk standard låg 2024 på 16 363 kronor per månad för en ensamstående utan barn, se: gransvarden-lag-ekonomisk-standard-19912024.xlsx.

Diagram 8: Tjänstepension för låginkomsttagare som arbetat i minst 40 år repsektive inte har gjort det, procent medianvärde.

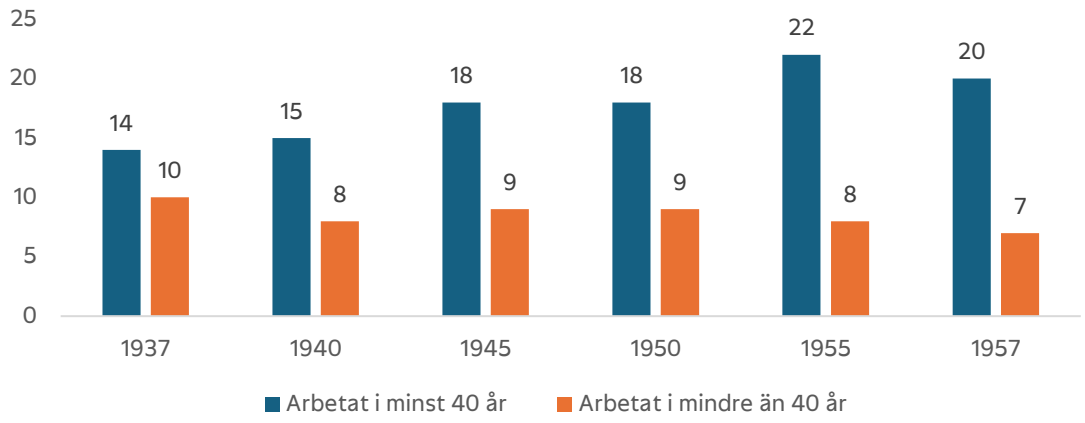


Diagram 9: Tjänstepension för medelinkomsttagare som arbetat i minst 40 år repsektive inte har gjort det, procent och medianvärde.

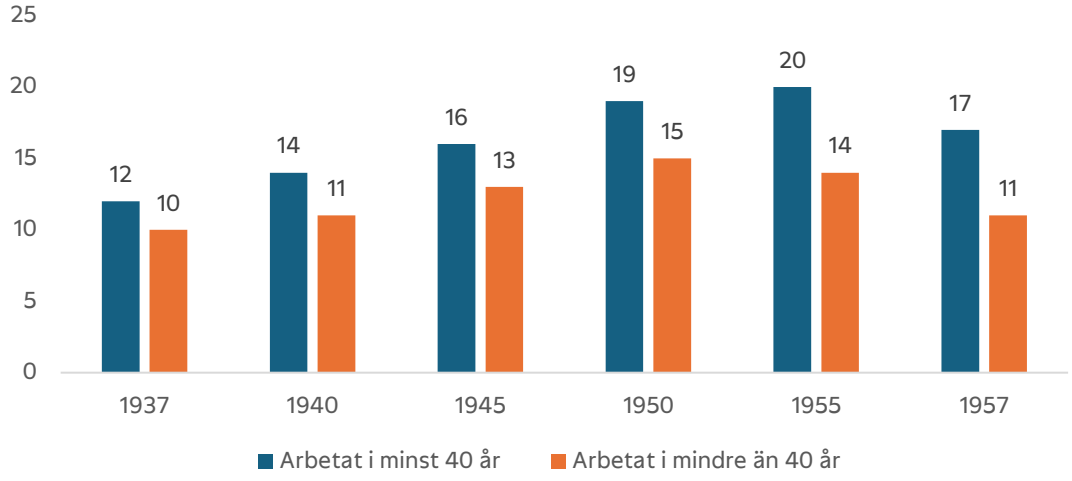
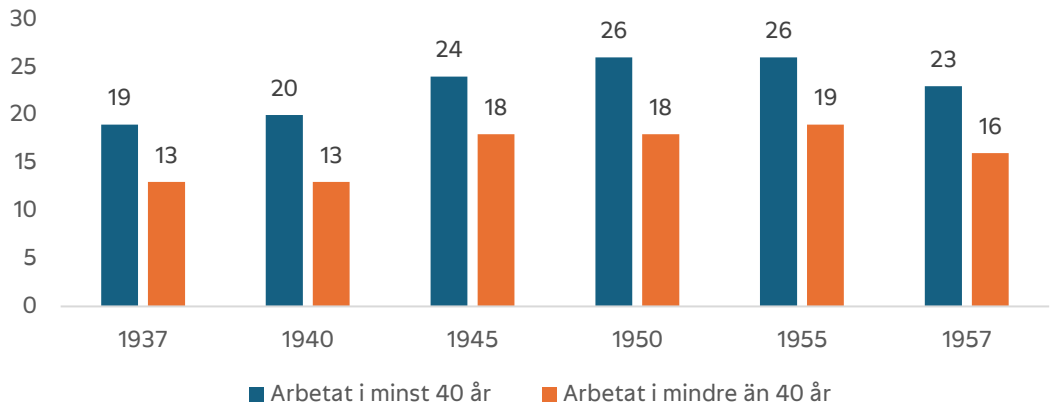


Diagram 10: Tjänstepension för höginkomsttagare som arbetat i minst 40 år repsektive inte har gjort det, procent och medianvärde.



Tabell 6: Tjänstepension i kronor per månad i 2024 års priser hos respektive årskull och inkomstgrupp, medianvärde och före skatt.

Inkomstgrupp	Årskull					
Låginkomsttagare	**1937***	**1940***	**1945**	**1950**	**1955**	**1957**
Arbetat i minst 40 år	2 365 kr	2 783 kr	3 540 kr	3 787 kr	4 819 kr	4 410 kr
Arbetat i mindre än 40 år	2 219 kr	1 068 kr	1 346 kr	1 269 kr	1 182 kr	1 072 kr
Skillnad	146 kr	1 715 kr	2 194 kr	2 518 kr	3 637 kr	3 338 kr
Medelinkomsttagare						
Arbetat i minst 40 år	3 098 kr	3 822 kr	4 995 kr	6 463 kr	7 470 kr	6 666 kr
Arbetat i mindre än 40 år	2 219 kr	2 744 kr	3 597 kr	4 568 kr	4 846 kr	4 024 kr
Skillnad	880 kr	1 078 kr	1 398 kr	1 895 kr	2 624 kr	2 642 kr
Höginkomsttagare						
Arbetat i minst 40 år	7 567 kr	8 446 kr	11 516 kr	13 623 kr	15 258 kr	13 761 kr
Arbetat i mindre än 40 år	4 801 kr	5 460 kr	8 073 kr	9 062 kr	10 548 kr	9 441 kr
Skillnad	2 766 kr	2 986 kr	3 444 kr	4 561 kr	4 710 kr	4 319 kr

*För årskull 1937 och 1940 finns endast 33 respektive 36 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år för årskull 1937 och minst 36 år för årskull 1940.

Pensionsgapet har både vidgats och slutits

Allt sedan årskull 1937 gick i pension har pensionsgapet mellan kvinnor och män minskat. I årskull 1937 hade kvinnor en total pension (medianvärdet) som var 26 procentenheter lägre än männens totala pension. En andel som minskade till 16 procentenheter i årskull 1957. Med hittillsvarande minskningstakt kan den första årskullen med jämställda pensioner förväntas gå i pension år 2053. Troligen kan det bli årskullen som är födda 1985 och som har en prognostiserad riktålder på 69 år.

Pensionsgapet har däremot utvecklats diametralt olika bland pensionärer med ett långt, respektive kort arbetsliv, som tillhörde medelinkomsttagarna innan de gick i pension. Det är en grupp som utgjorde hälften av samtliga pensionärer som tog ut hel allmän pension från och med att de fyllde 65 år. Bland pensionärer som har arbetat i minst 40 år har pensionsgapet vidgats när vi jämför de äldsta årskullarna med de yngsta, medan det har slutits och vidgats åt motsatt håll bland pensionärer som har arbetat i mindre än 40 år med motsvande inkomst (se tabell 8). Det vill säga att kvinnor fick högre pension än männen.

Kvinnor som har arbetat i minst 40 år fick en högre pension än vad kvinnor och män som hade arbetat mindre än 40 år, både som andel av slutlönen och i kronor per månad, men klart lägre än vad män som hade arbetat i minst 40 år. Dessutom hade pensionsgapet vidgats från 4 till 9 procentenheter när vi jämför årskull 1937 med 1957. Ökningen beror uteslutande på att tjänstepensionen har ökat mer för männen än kvinnorna.

Bland pensionärer som arbetade mindre än 40 år i årskullar 1937 och 1957 hade kvinnorna i stället fått ihop en högre total pension än männen, både som andel av slutlönen och i kronor. Vi ser framför allt att kvinnorna har fått väsentligt bättre tjänstepension, medan männens allmänna pension har minskat. En möjlig förklaring är att kvinnor i denna grupp i större omfattning har tjänstepensionsavtal via sin anställning än männen under den yrkesverksamma perioden.

Tabell 7: Pension som andel av slutlön för kvinnor och män med medelinkomst som arbetat i minst 40 år respektive i mindre än 40 år. Procent och medianvärde.

Pension som andel av slutlön	Årskull		
Total pension som andel av slutlönen	**1937***	**1945**	**1957**
Kvinnor som arbetat minst 40 år	86 %	75 %	66 %
Män som arbetat i minst 40 år	86 %	75 %	71 %
Kvinnor som arbetat i mindre än 40 år	79 %	68 %	60 %
Män som arbetat i mindre än 40 år	86 %	67 %	54 %
Allmän pension som andel av slutlön			
Kvinnor som arbetat minst 40 år	67 %	52 %	46 %
Män som arbetat i minst 40 år	71 %	55 %	48 %
Kvinnor som arbetat i mindre än 40 år	61 %	48 %	45 %
Män som arbetat i mindre än 40 år	73 %	52 %	42 %
Tjänstepension som andel av slutlön			
Kvinnor som arbetat minst 40 år	11 %	17 %	16 %
Män som arbetat i minst 40 år	12 %	16 %	19 %
Kvinnor som arbetat i mindre än 40 år	10 %	13 %	12 %
Män som arbetat i mindre än 40 år	8 %	10 %	9 %

*För årskull 1937 finns endast 33 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år.

Tabell 8: Total pension per månad för kvinnor och män med medelinkomst födda 1937 och 1957, i 2024 års priser och medianvärde samt före skatt.

Pension, kön och arbetsår	Årskull, kronor per månad i 2024 års priser.		
Total pension	**1937***	**1945**	**1957**
Kvinnor som arbetat i minst 40 år	21 530 kr	22 693 kr	24 951 kr
Män som arbetat i minst 40 år	22 522 kr	23 501 kr	27 535 kr
Kvinnor som arbetat i mindre än 40 år	18 205 kr	19 015 kr	21 106 kr
Män som arbetat i mindre än 40 år	20 322 kr	19 577 kr	19 106 kr
Allmän pension			
Kvinnor som arbetat i minst 40 år	16 715 kr	15 720 kr	17 413 kr
Män som arbetat i minst 40 år	18 469 kr	17 335 kr	18 771 kr
Kvinnor som arbetat i mindre än 40 år	14 014 kr	13 465 kr	15 690 kr
Män som arbetat i mindre än 40 år	17 244 kr	15 066 kr	15 145 kr
Tjänstepension			
Kvinnor som arbetat i minst 40 år	2 779 kr	5 003 kr	5 953 kr
Män som arbetat i minst 40 år	3 180 kr	4 992 kr	7 333 kr
Kvinnor som arbetat i mindre än 40 år	2 297 kr	3 763 kr	4 306 kr
Män som arbetat i mindre än 40 år	1 822 kr	2 912 kr	3 325 kr

*För årskull 1937 finns endast 33 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år.

Långt arbetsliv minskar behovet av grundskydd

Endast ett fåtal personer födda 1955 eller tidigare som hade jobbat i minst 40 år och minst haft en medelinkomst beviljades garantipension eller bostadstillägg när de blev pensionärer. Däremot ökade andelen med garantipension bland låg- och medelinkomsttagare med ett långt arbetsliv i årskull 1957. Även bland kvinnor och män i samma årskull med ett långt arbetsliv ökade andelen med garantipension kraftigt. Ökningen kan förklaras av höjningen av garantipensionen som genomfördes 2022 och som sammanföll med att årskull 1957 gick i pension.

Nästan samtliga låginkomsttagare födda 1957 som arbetade i mindre än 40 år beviljades garantipension. I samma grupp beviljades också 41 procent bostadstillägg. Medan motsvarande andel bland låginkomsttagare med ett långt arbetsliv uppgick andelen med garantipension till 62 procent och 12 procent hade bostadstillägg. Ytterst få medel- och höginkomsttagare beviljades bostadstillägg, oavsett om de hade ett långt eller kort arbetsliv bakom sig.

Tabell 9: Andel i respektive årskull som beviljades garantipension, procent och medianvärde.

Inkomstgrupp	Årskull					
Låginkomsttagare som arbetat i:	**1937***	**1940***	**1945**	**1950**	**1955**	**1957**
minst 40 år	19	20	32	17	14	62
mindre än 40 år	84	82	86	82	83	97
Skillnad	65	62	54	65	69	35
Medelinkomsttagare som arbetat i:						
minst 40 år	5	4	6	3	2	22
mindre än 40 år	49	38	49	36	39	79
Skillnad	44	34	43	33	37	57
Höginkomsttagare som arbetat i:						
minst 40 år	1	0	0	0	0	1
mindre än 40 år	28	4	10	7	8	21
Skillnad	27	4	10	7	8	20

*För årskull 1937 och 1940 finns endast 33 respektive 36 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år för årskull 1937 och minst 36 år för årskull 1940.

Tabell 10: Andel i respektive årskull som beviljades bostadstillägg, procent och medianvärde.

Inkomstgrupp	Årskull					
Låginkomsttagare som arbetat i:	**1937***	**1940***	**1945**	**1950**	**1955**	**1957**
minst 40 år	11	12	13	17	10	12
mindre än 40 år	20	22	24	33	39	41
Skillnad	9	10	11	16	29	29
Medelinkomsttagare som arbetat i:						
minst 40 år	3	3	2	2	1	1
mindre än 40 år	9	10	7	8	7	7
Skillnad	6	7	5	6	6	6
Höginkomsttagare som arbetat i:						
minst 40 år	0	0	0	0	0	0
mindre än 40 år	1	1	1	1	0	1
Skillnad	1	1	1	1	0	1

*För årskull 1937 och 1940 finns endast 33 respektive 36 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år för årskull 1937 och minst 36 år för årskull 1940.

Tabell 11: Andel kvinnor och män med medelinkomst i årskull 1937 och 1957 som beviljats grundskydd, procent och medianvärde.

Andel med grundskydd	Årskull		
Beviljats garantipension	**1937***	**1945**	**1957**
Kvinnor som arbetat i minst 40 år	9 %	9 %	33 %
Män som arbetat i minst 40 år	3 %	3 %	13 %
Kvinnor som arbetat i mindre än 40 år	56 %	56 %	79 %
Män som arbetat i mindre än 40 år	24 %	26 %	77 %
Beviljats bostadstillägg			
Kvinnor som arbetat minst 40 år	6 %	6 %	2 %
Män som arbetat i minst 40 år	2 %	2 %	1 %
Kvinnor som arbetat i mindre än 40 år	10 %	7 %	6 %
Män som arbetat i mindre än 40 år	6 %	5 %	9 %

*För årskull 1937 finns endast 33 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år.

Jobbonärerna ökar mest bland pensionärer med kortare arbetsliv

Att kombinera ett helt uttag av allmän pension med arbete, ofta kallat att vara jobbonär, har blivit allt vanligare. Andelen jobbonärer i årskull 1957 var något högre i gruppen pensionärer med ett kortare arbetsliv än 40 år bland medel- och höginkomsttagare jämfört med pensionärer i samma årskull och inkomstgrupper med fler arbetsår. I samma årskull var det dessutom tre gånger vanligare att vara jobbonär bland höginkomsttagarna jämfört med låginkomsttagarna.

När vi jämför kvinnor och män är det också arbetslivets längd som har ett samband i vilken utsträckning man var jobbonär eller inte. Både män och kvinnor som hade ett kortare arbetsliv var jobbonärer vid 66 års ålder i större omfattning än de kvinnor och män som hade arbetat i minst 40 år. Det kan ha ett samband med att pensionärer med ett kortare arbetsliv hade lägre pension och därmed ett större behov av extrainkomster från arbete.

Tabell 12: Andel pensionärer som var jobbonär vid 66 års ålder i respektive årskull, procent och medianvärde.

Inkomstgrupp	Årskull					
Låginkomsttagare som arbetat i:	**1937***	**1940***	**1945**	**1950**	**1955**	**1957**
minst 40 år	11	14	18	22	25	27
mindre än 40 år	18	24	26	26	22	23
Skillnad	7	10	8	4	-3	-4
Medelinkomsttagare som arbetat i:						
minst 40 år	27	34	44	52	58	60
mindre än 40 år	32	37	47	57	61	66
Skillnad	5	3	3	5	3	6
Höginkomsttagare som arbetat i:						
minst 40 år	51	56	67	69	71	72
mindre än 40 år	55	58	68	74	75	77
Skillnad	4	2	1	5	4	5

*För årskull 1937 och 1940 finns endast 33 respektive 36 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år för årskull 1937 och minst 36 år för årskull 1940.

Tabell 13: Andel kvinnor och män som var jobbonär vid 66 års ålder, procent och medianvärde.

Kön och arbetsår	Årskull		
	1937*	**1945**	**1957**
Kvinnor som arbetat i minst 40 år	27 %	40 %	61 %
Män som arbetat i minst 40 år	27 %	46 %	60 %
Kvinnor som arbetat i mindre än 40 år	31 %	36 %	64 %
Män som arbetat i mindre än 40 år	35 %	41 %	70 %

*För årskull 1937 finns endast 33 arbetsår registrerade hos SCB, vilket innebär att indelningen gäller individer som hade arbetat i minst 33 år.

Sammanfattande reflektioner

Vi inledde denna rapport med frågan ”Vad krävs för att jag ska maxa pensionen?” Och det vanligaste svaret från Pensionsmyndigheten och andra aktörer inom pensionsområdet blir ofta att man ska jobba länge, minst 40 år, gärna mer. Ett svar som vår granskning kan bekräfta. Ja, ett arbetsliv på minst 40 år ger en högre pension både som andel av slutlönen och i kronor per månad, jämfört med vad ett kortare arbetsliv ger. Däremot har inte ett långt arbetsliv givit vanliga löntagare en allmän pension på minst 60 procent av deras slutlön, vilket var ett tydligt löfte i 1994 års pensionsöverenskommelse. Ett långt arbetsliv har däremot dämpat pensionsraset för de yngsta årskullarna.

Den totala pensionen, som består av allmän pension, tjänstepension och privatpension, har rasat för en vanlig löntagare som hade arbetat i mindre än 40 år från 81 till 58 procent av slutlönen när vi jämför årskullarna 1937 och 1957 (vid medianmedelinkomst). Raset har varit lindrigare för pensionärer i samma inkomstgrupp som arbetade i minst 40 år, från 86 till 68 procent av slutlönen.

Pensionsraset beror huvudsakligen på att den allmänna pensionens kompensationsgrad har minskat kraftigt. För medelinkomsttagare som har arbetat i minst 40 år rasade den allmänna pensionen från 70 till 47 procent av slutlönen. I samtliga årskullar hade den gruppen också en högre kompensationsnivå än medelinkomsttagarna med ett kortare arbetsliv där den allmänna pensionen föll från 63 till 44 procent av slutlönen. Ett kraftigare ras finner vi bland höginkomsttagarna. Särskilt hos de pensionärer som inte hade arbetat i minst 40 år, där kompensationsnivån minskade från 52 till 31 procent av slutlönen mellan årskull 1937 och 1957. För höginkomsttagare i samma årskullar som arbetade i minst 40 år sänktes kompensationsnivån från 57 till 36 procent av slutlönen.

För medelinkomsttagare med ett långt arbetsliv har den allmänna pensionens månadsbelopp endast höjts med drygt 100 kronor när vi jämför årskull 1937 med 1957 (i 2024 års priser). Under samma tid har reallönerna för medelinkomsttagarna ökat med nästan 50 procent. Motsvarande reallöneökning återfinner vi även hos höginkomsttagare, men där har den allmänna pensionen minskat med mellan 1 500–1 700 kronor per månad när vi jämför årskull 1957 med 1937.

Hade kompensationsnivån legat kvar på samma nivå som för årskull 1937 skulle en vanlig pensionär född 1957 haft mellan 6 800 och 8 800 kronor mer per månad före skatt i allmän pension beroende på om de hade arbetat i 40 år eller inte.

Tjänstepensionssystemet premierar ett långt arbetsliv, visar vår granskning. Medel- och höginkomsttagare som arbetade i minst 40 år tjänade ihop en tjänstepension som låg mellan 46 och 67 procent högre än vad pensionärer med ett kortare arbetsliv inom samma inkomstgrupp fick. Bland låginkomsttagare var skillnaden i tjänstepension hela fyra gånger högre hos pensionärer med ett långt arbetsliv jämfört med de som hade en kortare.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att tjänstepensionssystemet har räddat pensionärernas ekonomi när den allmänna pensionen har rasat. I exempelvis årskull 1957 skulle endast pensionärer som hade arbetat i minst 40 år få en pension över gränsen för relativ fattigdom. En grupp som endast utgjorde hälften av hela årskullen.

Allt sedan årskull 1937 gick i pension har pensionsgapet mellan kvinnor och män minskat. I årskull 1937 hade kvinnor en total pension (medianvärdet) som var 27 procentenheter lägre än männens totala pension. En andel som minskade till 16 procentenheter i årskull 1957.

Pensionsgapet har däremot utvecklats diametralt olika bland pensionärer med ett långt, respektive ett kort arbetsliv, som tillhörde medelinkomsttagarna innan de gick i pension. Bland pensionärer som har arbetat i minst 40 år har pensionsgapet ökat när vi jämför de äldsta årskullarna med de yngsta, medan pensionsgapet har blivit det omvända bland pensionärer som har arbetat i mindre än 40 år i med motsvande inkomst. Det vill säga att kvinnor har högre pension än männen.

Som vi inledningsvis visade i rapporten vilar löftet om en allmän pension på 60 procent av slutlönen på att individen arbetar och betalar sin pensionsavgift i minst 40 år, men också att löftet är villkorat med att individen måste anpassa sin pensionsålder till den förväntade livslängd som gäller för dennes årskull. Sedan det allmänna pensionssystemet infördes har livslängden ökat med fem år för män och två år för kvinnor. Det har emellertid inte påverkat den faktiska pensionsåldern som nästintill har legat still på 65 år. Vår granskning visar dessutom att andelen som har arbetat i minst 40 år ligger konstant kring 50 procent, oavsett årskull. Det är i synnerhet manliga medel- och höginkomsttagare som har arbetat länge. Vi ser emellertid en tydlig trend att andelen män som har uppnått minst 40 arbetsår minskar medan motsvarande andel ökar bland kvinnor och låginkomsttagare i takt med att yngre generationer gick i pension. Pensionssystemet förutsätter att man jobbar minst 40 år, men endast hälften av arbetskraften klarar detta. Medan de som gör det får en allmän pension som ligger långt under löftet om 60 procent av slutlönen.

För att upprätthålla ersättningsnivåerna i den allmänna pensionen beslutade riksdagen 2019 att höja åldersgränserna för uttag av pensionen med den så kallade riktåldern. Härigenom tvingas en senareläggning av pensionsuttaget fram. Sedan dess har politiker, Pensionsmyndigheten och andra aktörer på pensionsområdet allt oftare börjat betona att man ska jobba längre, inte länge. Och med längre menas att man ska skjuta upp sitt pensionsuttag för att därmed få ett högre månadsbelopp i pension. En höjning som huvudsakligen beror på att den kvarvarande livslängden blir kortare. Fokus tycks ha skiftat från att jobba länge till att senarelägga sin pension. Om det beror på en ökad insikt om att ett långt arbetsliv inte är en garanti som maxar den allmänna pensionen på minst 60 procent av slutlönen, ska vara osagt, men vår granskning visar att det stämmer. Sena pensionsuttag premieras framför långa arbetsliv. Det rimmar illa med livsinkomstprincipen som är en av grundpelarna för det allmänna pensionssystemet. Ska ett långt arbetsliv verkligen göra skillnad och givna löften infrias krävs att regeringen och pensionsgruppen höjer pensionsavgiften, monterar en effektiv pensionsgas och moderniserar garantipensionen. Förslag som Folksam 2023 presenterade i rapporten Svenskarnas allmänna pensioner faller som en sten – Vad krävs för att vända utvecklingen?

Bilaga: Så har vi gjort för att besvara frågan om ett långt arbetsliv ger högre pension

Livsinkomstprincipen är central för det allmänna pensionssystemet, det vill säga att pensionen bestäms av den summerade inkomsten under arbetslivet. Detta ger en inkomstgrundad pension i form av inkomstpension och premiepension. För individer som har haft låg eller ingen inkomst kan ha rätt till grundskydd i form av garantipension, inkomstpensionstillägg och äldreförsörjningsstöd. Full garantipension och inkomstpensionstillägg kräver att man har bott i Sverige minst 40 år. Vid kortare bosättningstid sänks bidragen och kan delvis kompenseras av äldreförsörjningsstödet.

För att pröva påståendet om att ett långt arbetsliv maxar pensionen och därmed också om livsinkomstprincipen fungerar i praktiken har vi beställt ett dataunderlag från Statistiska Centralbyrån som innehåller inkomstuppgifter för årskullarna födda1937, 1940, 1945, 1950, 1955 och 1957. Underlaget baseras på individernas inkomster före skatt och som har räknats om till 2024 års priser. Årskull 1937 är den sista årskullen som omfattades av det tidigare allmänna pensionssystemet med folkpension och allmän tilläggspension (ATP). Härigenom ges även en möjlighet att jämföra pensionsutfallet mellan det tidigare och dagens system.

Vi har delat in samtliga individer i ovanstående årskullar som är födda i eller bott i Sverige i minst 30 år innan de tog ut hel allmän pension från och med att de fyllde 65 år i två grupper. Grupp 1 består av individer som har arbetat i minst 40 år och för vart och ett av dessa haft en sammanräknad förvärvsinkomst på minst 3 inkomstbasbelopp eller motsvarande. Eftersom SCB endast har inkomsterregister från 1968 så är det minst 36 år för individer födda 1940 och minst 33 år för individer födda 1937. Anledningen till att vi valda tre inkomstbasbelopp i förvärvsinkomst är att det är en summa som vi bedömer indikerar att individen var etablerad på arbetsmarknaden och hade en inkomst i nivå med de lägsta kollektivavtalade lönerna. I år motsvarar tre inkomstbasbelopp en månadsinkomst på drygt 21 000 kronor före skatt. Grupp 2 består av de individer som inte har arbetat i minst 40 år. Varje grupp är i sin tur uppdelade i kön och inkomstgrupperna låg-; medel- och höginkomsttagare. Det har gjorts genom att SCB har sorterat inkomsterna i storleksordning och delar in hela befolkningen 24–64 år i 4 lika stora grupper (kvartiler). Individer med inkomster under den första kvartilen definieras som låginkomsttagare. Individer med inkomst över den första kvartilen och under den tredje kvartilen definieras som medelinkomsttagare och individer med inkomst över den fjärde kvartilen definieras som höginkomsttagare.

Vår ambition är att jämföra pensionen mot den faktiska slutlönen före skatt i 2024 års priser, med vilket vi definierar som den genomsnittliga inkomsten personerna hade mellan 60 och 64 år. All pensionsgrundande inkomst av arbete, näringsverksamhet och socialförsäkringar ingår i inkomstunderlaget, även inkomster som ligger över pensionssystemets intjänandetak på 8,07 inkomstbasbelopp.